

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרמו

ערב שבת-קודש
פרשת וישלח
י"ז בכסלו ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ז בכסלו ה'תשס"ז – כ"ד בכסלו ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז בכסלו	הלכות מתנות עניים פרק ב-ד.	הלכות שבת פרק טו.	מ"ע קכא. מל"ת ריא. מ"ע קכג. מל"ת ריב.
ש"ק	י"ח בכסלו	פרק ה-ז.	פרק טז.	מ"ע קכד. מל"ת ריג. מ"ע קכב. מל"ת ריד.
א'	י"ט בכסלו	פרק ח-י.	פרק יז.	מ"ע קל. קצה. מל"ת רלב. מ"ע קכו. קכט.
ב'	כ' בכסלו	הלכות תרומות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יח.	מל"ת קנד.
ג'	כ"א בכסלו	פרק ד-ו.	פרק יט.	מל"ת קלד.
ד'	כ"ב בכסלו	פרק ז-ט.	פרק כ.	מל"ת קלה. קלו.
ה'	כ"ג בכסלו	פרק י-יב.	פרק כא.	מל"ת קלה. קלו.
ו'	כ"ד בכסלו	פרק יג-טו.	פרק כב.	מל"ת קלו.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	צות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							120 ד' לפני הזריחה	72 ד' לפני הזריחה	
5.03	4.36.0	12.03	11.33	8.59	6.37	5.33	5.12	4.23	ו', י"ז בכסלו
5.03	4.36.2	12.03	11.33	8.59	6.37	5.34	5.12	4.24	ש"ק, י"ח בכסלו
5.03	4.36.3	12.03	11.33	9.00	6.38	5.35	5.13	4.25	א', י"ט בכסלו
5.03	4.36.5	12.04	11.34	9.01	6.39	5.35	5.14	4.25	ב', כ' בכסלו
5.03	4.36.8	12.04	11.34	9.01	6.40	5.36	5.14	4.26	ג', כ"א בכסלו
5.04	4.37.0	12.05	11.35	9.02	6.40	5.37	5.15	4.27	ד', כ"ב בכסלו
5.04	4.37.2	12.05	11.35	9.02	6.41	5.37	5.16	4.27	ה', כ"ג בכסלו
5.04	4.37.6	12.06	11.36	9.03	6.42	5.38	5.16	4.28	ו', כ"ד בכסלו

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
4:00	5:15	4:14	5:16	4:03	5:14	4:18	5:18	4:18	5:18
4:01	5:17	4:15	5:18	4:05	5:16	4:20	5:20	4:20	5:20

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

שיהיה תענוג בעשיית טובה ליהודי, בגשמיות או ברוחניות

אהבת-ישראל היא מהיסודות העיקריים דתורת הבעש"ט • הפעולה הראשונה שעושים מיד לאחר תפילת ערבית של ראש-השנה קשורה בטובתו של הזולת - מאחלים לו כתיבה וחתימה טובה • עניינה של תורת החסידות הוא לגלות אצל כל אחד ואחד את יכולתו להיות בתכלית העילוי וביחד עם זה לפעול למטה בעולם • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

הזה על משך שבועים-שמונים שנה, וכדאי הדבר, כדי לעשות טובה ליהודי בגשמיות או ברוחניות.

ב. זהו גם הביאור בסיפור נוסף שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר ג"כ בהתוועדות די"ט כסלו:⁴ כ"ק אדמו"ר נ"ע סיפר ששמע מאביו, אדמו"ר מהר"ש, ששמע מאביו, הצמח-צדק: בשנת תקס"ט היתה אצל הסבא - רבינו הזקן - יום-טוב שמח. - כשהיו אומרים "יום טוב" סתם, היו יודעים שהכוונה היא לי"ט כסלו.

הסבא (רבינו הזקן) קרא לבניו, אדמו"ר האמצעי, הר"ר חיים אברהם והר"ר משה, וגם אני (סיפר הצמח-צדק) הייתי נוכח, וכיושב אצל השולחן כשראשו נשען על שתי ידיו, שאל אותם, מהו החילוק בין "משכיל" ל"עובד". בתחילה השיב אדמו"ר האמצעי, אחר כך ר' חיים אברהם, ואחר כך ר' משה.

ואמר רבינו הזקן: זהו החילוק בין "משכיל" ל"עובד" כבריא, יצירה ועשייה, אבל מהו החילוק בין "משכיל" ל"עובד" באצילות? וביאר

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר דיבר פעם בהתוועדות די"ט כסלו¹ אודות המנהג בראש-השנה - ששייך לי"ט כסלו, כנ"ל מאגרת הקודש של אביו כ"ק אדנ"ע ש"היום הזה הוא ראש-השנה לדא"ח":

תיכף לאחר תפילת ערבית אומר כל אחד לחבירו: "גוט יום טוב, לשנה טובה תכתב ותחתם".

ואף-על-פי שכאשר באים מתפילת ערבית דראש-השנה נמצאים בתנועה של שברון לב ("מ'איו צובראָכן באַ זיך"), וכידוע² מנהג רבותינו נשיאינו שבתפילת ערבית בליל ראשון דראש-השנה היו מאריכים ביותר בבכיות גדולות, אף-על-פי-כן, הדבר הראשון שעושים מיד לאחר התפילה הרי זה קשור עם טובתו של יהודי, שתהיה לו כתיבה וחתימה טובה.

וזהו גם שאהבת ישראל היא מהיסודות העיקריים דתורת הבעש"ט - כידוע הפתגם שאמר הבעש"ט³, שלפעמים יורדת נשמה למטה בעולם

(1) שיחת י"ט כסלו תש"ד בתחלתה (סה"ש תש"ד ס"ע 74 ואילך).

(2) ראה סה"ש תש"א עמ' 72.

(3) ראה כתרישי-טוב (הוצאת תשנ"ט) בהוספות סר"ט. וש"נ

(נעתק ב"היום יום" ה אייר).

(4) שיחת י"ט כסלו תרח"צ ס"ג (סה"ש תרח"צ עמ' 052).

בעצמו, שהחילוק הוא - אם יש געשמאק בציצית, או שיש געשמאק בעשיית טובה ליהודי.

ג. ובהקדמה:

עולם האצילות נקרא בספרי קבלה בשם "עולם האחדות", על יסוד מאמר התיקוני-זוהר⁵ שבעולם האצילות "איהו וחיהו חד איהו וגרמוהי חד", כך, שאין שם מאומה מלבד אלוקות.

אבל, יהודי בעבודתו, יכול להיות גם בעולם האצילות - לא רק כפי שנשמתו היא בלא גוף, אלא גם בהיותו נשמה בגוף.

וראיה לדבר - מנוסח ברכות-השחר שתיקנו אנשי כנסת-הגדולה עבור כל אחד מישראל, כולל גם פשוט שבפשוטים, שמחוייב באמירת ברכות-השחר: "נשמה שנתת בי טהורה היא", עוד לפני ולמעלה מהמדריגה ד"אתה בראתה", והיינו, שאצל כל אחד מישראל יש נשמה שהיא למעלה מעולם הבריאה - נשמה דאצילות⁶, וכיוון שנשמה זו נמצאת בו, הרי מוכן, שעל-ידי השתדלות וגיעה, "יגעת ומצאת"⁷, יכול להמשיכה שתהיה אצלו בגלוי.

ועל-דרך מה שכתוב בזהר פרשת משפטים⁸ "זכה בר נש כו' זכה יתיר וכו'" - ככל פרטי המדריגות שנימנו שם, ועד ש"יהיבן ליה ברתא דמלכא", שזהו בחינת נשמה דאצילות.

וכל זה - אפילו בהיותו למטה, ובהתעסקותו בעניינים גשמיים, ועד שמתעסק עם אינו-יהודי - כדמוכח מדיבורו של משה רבינו עם פרעה מלך מצרים, שהרי פרעה היה מג' קליפות הטמאות לגמרי, שלמטה אפילו מעולם העשייה (לא רק הרוחני, אלא גם) הגשמי והחומרי, ואילו משה רבינו היה נשמה דאצילות, וכדאיתא באיגרת-הקודש⁹ (בסוף ספר התניא) שאפילו כפי שירדה למטה היתה נשמה דאצילות, ואף-על-פי-כן היו

מדברים זה עם זה¹⁰. ונמצא, שגם בארץ מצרים, "ערוות הארץ"¹⁰, יכול יהודי להיות בעולם האצילות בגלוי!

ולאחרי מתן-תורה הרי זה שייך (לא רק אצל משה רבינו, אלא גם) אצל כל אחד מישראל, כנ"ל מנוסח ברכות-השחר: "נשמה שנתת בי טהורה היא", למעלה מבחינת "אתה בראתה", וכיוון שנוסח זה בא באמירה בדיבור, הרי מוכח, שזהו עניין שבא בגלוי, דאם-לא-כן, היה נשאר במחשבה באופן של העלם.

ועל-ידי הנשמה דאצילות, ששם "איהו וחיהו חד איהו וגרמוהי חד", ונקרא עולם האחדות - ביכולת כל אחד מישראל לפעול בחלקו בעולם, ולמלא את הכוונה העליונה, "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

וזהו עניינה של תורת החסידות - החל מראש-השנה לחסידות, וממנו נמשך כוח על כל השנה כולה - לגלות זאת אצל כל אחד מישראל.

ובעניין זה - אופן העבודה של כל אחד מישראל בעומדו בתכלית העילוי, שבהיותו למטה נמצא הוא בעולם האצילות - ישנו החילוק שבין "משכיל" ל"עובד",

- על-דרך החילוק שבין "משכיל" ל"עובד" בעולם העשייה, שנשתלשל מהחילוק שבין "משכיל" ל"עובד" בעולם האצילות, ככל העניינים שבעולם העשייה, שישנם תחילה בעולם האצילות, ומשם נשתלשלו למטה - והחילוק הוא - אם יש געשמאק בציצית, או שיש געשמאק בעשיית טובה ליהודי.

ד. והעניין בזה:

בנוגע לציצית - איתא בזהר¹¹ שזהו עניין המרכבה שיש בה ד' קצוות, ד' רגלים, ודוגמתה היא הטלית שיש בה ד' כנפות, שאז חייבת במצוות ציצית.

ועניין המרכבה הוא - שאינו מציאות לעצמו,

(5) בהקדמה (ג, סע"ב).

(6) ראה לקו"ת פ' ראה כז,א. כח, סע"ג. המשך תרס"ו עמ' תעב. עמ' תפה ואילך. ועוד.

(7) מגילה ו, רע"ב.

(8) ח"ב צד,ב.

(9) ס"כ (קל,א).

(9*) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשי"ט ס"ה (תו"מ חכ"ד ע' 522). וש"נ.

(10) מקץ מב,ט. שם,יב. וראה קה"ר פ"א, ד.

(11) ראה תקו"ז ת"י (כה, סע"ב ואילך).

- לא עניין של רצוא מלמטה למעלה, אלא להיפך
- המשכה מלמעלה למטה, דכיוון שהוא עושה
טובה להזולת, הרי מוכח שהזולת חסר בערכו
(מטה), ואילו הוא זה שיכול למלא את החיסרון
של הזולת (מעלה).

וזהו שמצינו בגמרא²⁰ "דמלאכא אשכחיה לרב
קטינא דמיכסי סדינא (דלא הווה ליה ציצית...
משום כסות לילה), אמר ליה... ציצית של תכלת
מה תהא עליה וכו'", והיינו, שהקפידא על כך
שיהודי אינו להוט כל-כך ("אָגט זיך ניט") להדר
במצוות ציצית היא מצד מלאך - כי, העבודה של
מלאכים היא שעומדים ברצוא לעלות מלמטה

וכל עניינו הוא הביטול אל הרוכב עליו, כדי
שעל-ידי זה יוכל הרוכב להגיע למקום כזה שלולי
המרכבה לא היה יכול להגיע לשם, ועל-דרך זה
למעלה - שהרי "למעשה יריך תכסוף"¹², שלכן
עבודה צורך גבוה³¹, וכדרשת חז"ל שהקב"ה אמר
למשה "היה לך לעזרני", "מיד אמר לו ועתה"¹⁴
יגדל נא כוח אדניי"¹⁵, שכן, "בזמן שישראל עושין
רצונו של מקום מוסיפין כוח בגבורה של מעלה...
ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום כביכול
מתישין כוח גדול של מעלה, דכתיב¹⁶ צור ילדך
תשי"¹⁷.

ומזה מובן, שהעניין של געשמאק בציצית

רבינו הזקן הסביר לבניו שהחילוק בין "משכיל" ל"עובד" באצילות, הוא - אם יש געשמאק בציצית, או שיש געשמאק בעשיית טובה ליהודי

למעלה (ורק כאשר שולחים אותם באיזו שליחות
אזי עניינם הוא שעל-ידם יתמלא רצון העליון,
אבל לאחר שמילאו השליחות חוזרים הם לתנועת
הרצוא); מה-שאיין-כן קטינא היה עניינו לעשות
טובה ליהודי (המשכה מלמעלה למטה), ורק
מצד הקפידא שלמעלה היה אצלו גם ההשתדלות
וההידור בציצית.

וזהו גם כללות החילוק שבין מוחין (עניינו
של "משכיל") למידות (עניינו של "עובד", שהרי
המידות הם התחלת עניין המעשה) - שעניין
המוחין הוא באופן של הבדלה ("אָפּגעטראָגן")
והתעסקות עם עצמו, ואילו עניין המידות הוא
להשפיע ולהמשיך לזה שלמטה הימנו.

ה. והחידוש שפעלה תורת החסידות הוא בחיבור
שני העניינים יחדיו:

נשיאי החסידות היו מונחים בעניינים העמוקים
ביותר שבפנימיות התורה, ובפרט שהוצרכו
להמשיכם בחכמה בינה דעת; וביחד עם זה,
הדגישו את גודל העילוי שבעשיית טובה ליהודי

(כפי שהוא בעולם האצילות, גם בהיותו בעולם
העשייה) הוא - שאינו מציאות לעצמו כלל, וכל
עבודתו היא באופן של רצוא ותשוקה שעל-ידו
יתמלא רצונו של הרוכב.

כלומר: אף-על-פי שעניינה של מצוות ציצית
בפשטות שעל-ידה נעשה המשכת חוט מהמקיף
העליון¹⁸, אבל אף-על-פי-כן, הפעולה שנעשית על-
ידי זה הוא עניין ה"תכלת", מלשון תכלה וכליון¹⁹,
שזהו עניין המרכבה, שאינו מציאות לעצמו, אלא
עומד בתשוקה לעלות מלמטה למעלה.

ואילו ה"געשמאק" בעשיית טובה ליהודי הוא

(12) איוב יד, טו.

(13) ראה של"ה שער הגדול (כטב, ואילך). עבוה"ק חלק
העבודה בתחילתו.

(14) שלח יד, יז.

(15) שבת פט, א.

(16) האזינו לב, יח.

(17) איכ"ר פ"א, לג.

(18) סידור (עם דא"ח) שער הציצית ד, ב. אמרי בינה שער
הציצית כ, ב.

(19) סידור שם.

(20) מנחות מא, א (ובפרש"י).

והרי הכוונה בזה היא "אפילו מאה פעמים" (כדרשת רז"ל בכגון-דא²⁴, וכפי שמביא גם רבינו הזקן באגה"ק²⁵), והפירוש ד"מאה פעמים" הוא כדברי הרבי שצריך להמשיך זאת בכל עשר כוחות הנפש כפי שהם בהתרחבות והתפשטות, שכל כוח כלול מעשר, שאז מספרם מאה, ושם נעשה "עמו" - ביחד עם אלוקות, וביחד עם רבותינו נשיאינו, באופן דכולא חד.

* * *

ז. בעשיית טובה ליהודי ישנם שני אופנים - בגשמיות או ברוחניות (כפתגם הבעש"ט הנ"ל); אך ישנו עניין שמחבר שניהם יחד²⁶ - שזהו עניין התורה:

איתא בגמרא במסכת סנהדרין: ²⁷ "כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה", והרי מהעניין ד"פמליא של מעלה ופמליא של מטה" נעשה למטה העניין דרוחניות וגשמיות.

וזהו גם העניין דב' פעמים שלום, "שלום שלום לרחוק ולקרוב"²⁸ - "קרוב" הוא עניין הרוחניות, שמצד עצמו הוא בקירוב לאלוקות, "השמים שמים לה"²⁹, ו"רחוק" הוא עניין הגשמיות, שמצד עצמו הוא בריחוק מאלוקות, כיוון שישנה ה"גזירה" ש"בני סוריא לא יעלו לרומי"; והשלום ביניהם נעשה על-ידי התורה, שזהו שבמתן-תורה בטלה הגזירה, כמו שכתוב "וירד ה' אל הר סיני" "ואל משה אמר עלה אל ה'", כיוון שזהו עניינה של התורה.

וכפי שפוסק הרמב"ם בסוף הלכות חנוכה (מספרי³⁰) ש"כל התורה ניתנה לעשות שלום

בגשמיות או ברוחניות, כפתגם הבעש"ט הנ"ל²⁰. וכידוע גם מה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²¹ אודות המסירת נפש של רבינו הזקן - שהיה צריך לנתק את עצמו ("אפרייסן זיך") מהדביקות באלוקות, ולהוריד את עצמו לעשות טובה ליהודי כפשוטו.

וזהו גם מה שמצינו²² אודות הבעש"ט ש"התפלל כמה תפילות והתענה תעניות שיוכל להשיב לשואלו דבר בעת עליית נשמתו" - דלכאורה אינו מובן: למה הוצרך הבעש"ט שיהיו ב' העניינים ביחד, "שיוכל להשיב לשואלו דבר בעת עליית נשמתו", הרי אפשר שעליית נשמתו תהיה בזמן בפני עצמו, והמענה לשואלו יהיה בזמן בפני עצמו? - אך העניין הוא, שהנקודה ותכלית העילוי דתורת הבעש"ט שיהיה הייחוד העליון באופן שכפי שנמצאים בעולם האצילות יהיה געשמאק בעשיית טובה ליהודי.

ו. ועניין זה מודגש גם באיגרת הקודש הנ"ל אודות עניינו של י"ט כסלו:

עניינו של "החג אשר פדה בשלום נפשנו" קשור גם עם עניין הצדקה, כפי שמבאר רבינו הזקן באיגרת-הקודש²³ שהעניין ד"פדה בשלום נפשי" נעשה על-ידי הצדקה שנקראת שלום, והרי עניין הצדקה הוא עשיית טובה ליהודי, אף-על-פי שבשעת מעשה היה יכול להיות מונח בעניינים נעלים ביותר.

ועניין זה "הנחילנו אבותינו הקדושים" (כמו שכתוב באגה"ק הנ"ל), היינו, שניתן לכולנו בירושה, והרי בעניין הירושה לא נוגע מעמדו ומצבו של הירוש או עבודתו ויגיעתו, אלא להיותו "יורש" הרי הוא בעל-הבית על הירושה.

אמנם, כדי לנצל זאת באופן שיבוא בפועל ממש, הנה בשביל זה צריכה להיות עבודת האדם, ובאופן ד"שנה", שני פעמים, על-דרך מה שכתוב "עזוב תעזוב עמו", ב' פעמים,

20 * ראה גם תו"מ ח"ז ס"ע 631. ח"ח ס"ע 03, ח"י ס"ע 952. ועוד.

21 שיחת ליל כ' כסלו תרצ"ג (לקו"ד ח"א מה, א).

22 תו"ח ס"פ ויחי.

23 ס"ד.

24 ב"מ לא, א.

25 סי"ב. קו"א קסב, ב.

26 על-דרך האמור לעיל (ס"א בספר, ע' 171) בענין "פותחין בדבר מלכות" ו"פותחין בברכה".

27 צט, ב.

28 ישעיה נז, יט.

29 תהילים קטו, טז.

30 נשא ו, כו. וראה לקו"ח ח"ח עמ' 943 ואילך. וש"נ.

הסוד כפי שהוא בעולמות הוא עולם האצילות. וכיוון שעולם האצילות הוא למעלה ממדידות והגבלות,

- שהרי מדידות והגבלות מתחילים למטה מהפרסא והמסך כו', ששם מתחיל עניין הבריאה בגדרים של קצוות כו', מה שאין כן בעולם האצילות שנקרא עולם האחדות, שאין בו חילוקים ולא שייך בו התחלקות, כולל גם עניין המדידה וההגבלה, ומזה מובן, שכל העניינים שבעולם האצילות הם ללא מדידות וללא הגבלות, שלכן יכולים הם להימצא בעולם כזה שנקרא עולם האחדות -

הרי מובן הטעם שדווקא פנימיות התורה, חלק הסוד שבתורה (שכנגד עולם האצילות), צריך להיות שלא במדידה והגבלה דווקא - באופן של הפצה ("יפוצו"), הרבה יותר מאשר לימוד והשפעה על-דרך הרגיל, שלכן נקרא בלשון הקודש בשם "הפצה".

וכיוון שפנימיות התורה היא חלק מתורה שבעל-פה, שגדר לימודה צריך להיות בהבנה והשגה דווקא (כפסק-דין המג"א³⁴), הרי מובן שגם התפשטות והפצת פנימיות התורה צריכה להיות באופן של הבנה והשגה, כפי שמלוכשת במוח הגשמי, באופן ששייך גם לשכל של נפש הבהמית.

(קטעים מהתוועדות י"ט בכסלו ה'תש"כ.
'תורת-ינחם - התוועדות' תש"כ, חלק ראשון (כו),
עמ' 182-189 - בלתי מוגה)

בעולם, שנאמר³¹ דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום".

ועל-דרך כללות העניין ד"עזוב תעזוב עמו" - שהעבודה צריכה להיות יחד עם הגוף, והיינו, שתמורת זה שמצד עצמו הרי הוא "חמור שונאך", נעשית העבודה "עמו", ושניהם יחדיו ממלאים את הרצון העליון.

ומזה מובן שיש אופן של עשיית טובה ליהודי (לא רק בגשמיות או ברוחניות, אלא) בגשמיות וברוחניות גם יחד - על-ידי זה שלומדים עמו תורה, ועל-דרך מארז"ל³² ש"אביו הביאו לעולם הזה (גשמיות), ורבו שלמדו חכמה מביאו (הן לחיי העולם הזה, והן) לחיי העולם הבא" (גשמיות ורוחניות גם יחד).

ח. וזהו הטעם שנוסף על עשיית טובה ליהודי בגשמיות כפשוטו, מדגישה תורת הבעש"ט, תורת החסידות בכלל ותורת חסידות חב"ד בפרט, את ההתעסקות בהתפשטות פנימיות התורה באופן של הפצה - "יפוצו מעיינותיך חוצה".

והעניין בזה:

נתבאר לעיל (ס"ה) שתכלית העניין דעשיית טובה ליהודי היא גם כאשר נמצאים בעולם האצילות.

ומזה מובן גם בנוגע לעשיית טובה ליהודי על-ידי זה שלומדים עמו תורה - שכפי שהעניין הוא בעולם האצילות, הרי זה פנימיות התורה, חלק הסוד שבתורה, כידוע³³ בעניין ד' החלקים שבתורה, פשט, רמז, דרוש וסוד, שעניינו של חלק

(31) משלי ג, יז.

(32) ב"מ לג, א.

(33) ראה בהנסמן בלקו"ש חכ"א עמ' 63 הערה 75.

(43) או"ח ס"נ סק"ב. וראה הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ.

שתי התקופות דימות המשיח רמוזות בהפטרה

סדר הגאולה

בפסוק האחרון של ההפטרה נאמר: "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה". וזהו הקשר לפרשת וישלח - שבה נאמר: "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה", וכפי שמפרש רש"י בפשוטו של מקרא (קודם שמביא ש"מדרשי אגדה יש לפרשה זו רבים): "אימתי ילך? בימי המשיח, שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו" - שזהו הפסוק האחרון של ההפטרה. זאת אומרת, שהנקודה המשותפת שבין ההפטרה לפרשה היא - פעולתם של בני־ישראל בנוגע להר עשיו ("לשפוט את הר עשיו").

והנה, כללות עניין זה ("ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו") מודגש בגלוי בהפטרה יותר מאשר בפרשה עצמה:

בפרשה עצמה נאמר רק "עד אשר אבוא אל אדוני שעירה" (ולא נאמר בפירוש "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו"), ולכן זקוקים לפירוש רש"י שמפרש - בפשוטו של מקרא - "ואימתי ילך? בימי המשיח, שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו"...

אבל בהפטרה מודגש עניין זה בגלוי - שהרי מפורש בקרא: "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו".

ונוסף לזה: לאחר העניין ד"ועלו מושיעים וגו' לשפוט את הר עשיו" מובא בהפטרה עניין נוסף - "והיתה לה' המלוכה"...

ומובן שמה שכתוב "והיתה לה' המלוכה" הוא עניין בפני עצמו, כלומר, שלאחרי העניין ד"ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו", יהיה עניין נוסף - "והיתה לה' המלוכה" ("והיתה" - בוא"ו המוסיף), ועניין זה ("והיתה לה' המלוכה") יהיה בזמן מיוחד - לא באותו זמן שבו יהיה העניין ד"ועלו מושיעים וגו' לשפוט את הר עשיו" - אלא לאחריו...

וכפסק דין הרמב"ם (הלכות מלכים סוף פרק י"א) בנוגע לסדר הגאולה: לכל לראש "יעמוד מלך מבית דוד כו' וילחם מלחמות ה'", שזהו כללות העניין ד"לשפוט את הר עשיו", כי "ילחם מלחמות ה'" קאי (בעיקר) על המלחמה נגד עמלק שהוא מזרעו של עשיו; "ורק אחר־כך - לאחר ש"בנה מקדש במקומו וקיבץ נדחי ישראל" - "יתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד, שנאמר אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד", שזהו כללות העניין ד"והיתה לה' המלוכה". ואם כן, הרי מפורש בפסק־דין הרמב"ם ש"שב עניינים אלו ("ועלו מושיעים וגו' לשפוט את הר עשיו", "והיתה לה' המלוכה") יהיו כב' תקופות בפני עצמם.

והיירצון שעל־ידי כללות העבודה דכל אחד ואחד מ־ישראל בהפצת המעיינות חוצה ובכירור חלקו בעולם ("לשפוט את הר עשיו") - תהיה גאולתו הפרטית של כל אחד ואחד מ־ישראל. וכאשר כל בני־ישראל מצטרפים יחדיו - זוכים בקרוב ממש לגאולה הכללית דכל בני־ישראל, עדי קיום היעוד "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והיתה לה' המלוכה" - במהרה בימינו ממש.

ג. (מהתוועדות שבת קודש פרשת וישלח, י"ח בכסלו ה'תשמ"ג)

'תורת מנחם - התוועדות תשמ"ג, כרך א, עמודים 573-566, בלתי מוגה)

נתינת כוח מיוחדת לעוסקים בהפצת היהדות בשליחות הרבי

הוראות מפתקתו של אדמו"ר הזקן

בשעה שרבינו הזקן נלקח למאסר נמצאה פתקה בחדרו שבה נכתב: "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד ליבי" - (תהילים קיט, קסא).

את שייכותו של פסוק זה למאסר אפשר לבאר בשני אופנים:

א) למרות שהרדיפות הם מצד השרים - "שרים רדפוני" - ושרי מלוכה אלו יש תוקף להנהגתם גם מצד התורה, שהרי "דינא דמלכותא דינא" (גיטין דף יב, ב) - הרי לפועל אין זה אלא "חינם" - רדיפות אלו אינן פועלות בו כל פחד ומורא, שכן, רק מהקב"ה פוחד הוא - "ומדברך פחד ליבי".

ב) העובדה שרדיפת השרים ("שרים רדפוני") היא "חינם" - אינה תופסת מקום אצלו - היא כתוצאה מכך ש"ומדברך פחד ליבי", כלומר, מכיוון שמורא שמים עליו, אין הוא מתפעל מגזירות השרים. מכאן אפוא הוראה לכל החסידים בכל הדורות שאין להם מה לפחד מאומות העולם - "שרים" - כאשר קיים אצלם העניין ד"ומדברך פחד ליבי" בשלימות.

(משיחת י"ט כסלו תשל"ד, רשימה פרטית בלתי מוגהת)

בלימוד תורת החסידות מודגשת ההכרה בנותן התורה

עניינו של י"ט כסלו הוא הניצחון של תורת החסידות ונשיאי החסידות - דידן נצח.

ומזה באים לחנוכה (שתחילתו בשבעת ימי ההיקף די"ט כסלו) שבו היה הניצחון על היוונים שרצו "להשכיחם תורתך", "תורתך" דייקא, היינו, שהסכימו שילמדו תורה סתם, אלא שישכחו חסידותם אודות "נותן התורה", ולא יהיה ניכר שזוהי תורתו של הקב"ה ("תורתך"), והניצחון הוא בכך שלימוד התורה חדור בידיעה והרגש שהתורה היא תורתו של הקב"ה - שעניין זה נעשה על-ידי לימוד פנימיות התורה, תורת החסידות.

וזהו גם תוכן הנס שמצאו פך אחד של שמן שהיה חתום בחותמו של כוהן גדול - כי שמן מורה על פנימיות התורה, תורת החסידות, וכוהן גדול (שבחותמו מונח השמן) מורה על רבותינו נשיאינו שבכל דור ודור, עד לנשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר.

ונמצא, שבימים אלה ישנה נתינת כוח מיוחדת לניצחון בכל העניינים, שנעשים בשליחות של הרבי בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה, ועל-ידי-זה נזכה שהרבי יוליכנו לאור הגדול של הגאולה האמיתית והשלימה.

(משיחת שבת פרשת וישב תשי"א - תורת מנחם תשי"א כרך א (ב) עמ' 150)

פרשת וישלח

כה תאמרן לאדוני לעשו (לבה)

אמר לו הקב"ה, אתה השפלת עצמך וקראת לעשיו אדוני שמונה פעמים, חייך שאני מעמיד מבני שמונה מלאכים קודם לבניך (ב"ר פע"ה, יג)

אף שיעקב נענש על כך שקרא לעשיו "אדוני", אין זה חטא כפשוטו חס־ושלום, אלא כוונתו הייתה לברר את עשיו.

בבירור ותיקון הרע - שני אופנים:

בירור בדרך "גילוי אור" (מלמעלה למטה) - המברר משרה על המתברר גילוי אור נעלה, ואור זה דוחה את החושך והרע. בדרך זו הבירור אינו גורם למברר ירידה והשפלה.

בירור בדרך "התלבשות" (מלמטה למעלה) - המברר יורד אל המתברר, "מתלבש בלבושי המתברר", ועל־ידי התעסקות עמו מהפך את הרע לטוב. עבודת הבירורים בדרך זו גורמת ירידה למברר, כמאמר "המתאבק עם מנוול מתנוול גם־כן". אולם לגבי המתברר יש בכך יתרון ועילוי, כי מאחר שהבירור הוא בדרך התלבשות והתעסקות (לא בדרך דחייה וביטול), מביא הדבר לידי כך שהמתברר כפי שהוא במציאותו חדל מלהיות מנגד לקדושה.

יעקב בירר את עשיו בדרך השנייה - בדרך "התלבשות" - אמנם בירור זה גרם השפלה וירידה ליעקב, שבאו לידי ביטוי בכך שהשפיל את עצמו לפני עשיו; אך על־ידי זה פעל שעשיו, כפי שהוא במציאותו, הודה ו"אשר" שהוא עבדו של יעקב. וכפירוש רש"י (לקמן לג, ט) "הודה לו על הברכות", כולל הברכה של "הוי גביר לאחריך".

(ליקוטי־שיחות, כרך טו, עמ' 298)

ויהי לי שור וחמור (לבו)

שור - זה יוסף, שנאמר בכור שורו הדר לו. חמור - זה יששכר, דכתיב יששכר חמור גרם (מדרש רבה)

יצר־הרע נלחם באדם בשתי דרכים: על־ידי חוס, כלומר, להרתיע את הדרם בתאוות עולם־הזה; ועל־ידי קור, להביאו לקרירות ולעצלות בענייני תורה וקדושה.

מגמת יעקב אבינו היתה אפוא להכניע את קליפת עשו, המייצג את היצר־הרע על שתי צורותיו. זהו שנאמר:

"ויהי לי שור, זה יוסף" - רומז לאש דקדושה (כדכתיב (עובדיה א) "ובית יוסף להבה") המבטלת את האש הזרה של היצר־הרע.

"וחמור, זה יששכר" - היינו "חומריות" ועצלות דקדושה, שהאדם "עצל" מלעבור על מצוות לא־תעשה. כאמרם (פסחים נ) "יש שפל (עצל) ונשכר". זהו "יששכר" - "יש שכר". "עצלות" זו היא המבטלת את העצלות והקרירות של היצר־הרע.

(אורי־התורה פרשת וישלח, עמ' 30)

קטונתי מכל החסדים (לב,יא)

שמא מושהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשיו (רש"י)

כיצד יעקב אבינו, בחיר האבות, חשש שמא נתלכלך בחטא חס ושלום?
אלא בכל פעם שאדם מתעלה ברוחניות, נחשבת דרגתו הקודמת לחטא (במובן של חיסרון, כמו שכתוב,
”והייתי אני ובני שלמה חטאים”).

‘חטא’ זה הוא לא רק מפני שכעת נדרשת ממנו עבודה שלמה יותר, ואם יקיים את המצוות באותה
התלהבות וכוונה כפי שקיימן קודם לכן - לא יהיו אלה מצוות שלמות. אלא עוד זאת, אף המצוות שכבר
קיים עד כה - נגרעות עתה משלימותן ונעשות חסרות (‘חטאים’) לגבי דרגתו הנוכחית.
וזהו שאמר יעקב: מכיוון שהקב”ה השפיע לי רוב חסדים, ירא אני שמא עתה, בדרגתי הנעלית יותר
(”משהבטחתי”) - מעשיי הקודמים הם בבחינת ‘חטא’, ”נתלכלכתי בחטא”.

(ליקוטי שיחות כרך ה עמ' 396)

* * *

יש לשאול, הרי כבר עברו רוב שנותיו של יעקב (שהרי באותה שעה היה בן ע”ז שנה) ו”כיוון שיצאו רוב
שנותיו של אדם ולא חטא, שוב אינו חוטא”, ומדוע אפוא חשש מהחטא? ויש לומר, שאין הפירוש שנדמה
ליעקב שהיה חיסרון בעבודתו, אלא שלעבודתו לא הייתה שום תפיסת מקום בעיניו. להיותו בטל בעצם,
הגיע לדרגה שבה אין למציאות הנבראים ועבודתם שום תפיסת מקום בעיניהם.

(ליקוטי שיחות, כרך טו, עמ' 276)

כי שרית עם אלוקים (לב,נט)

”אלוקים: - הוא עניין הצמצום, ההעלם והסתר על שם הוי’.
מצד שם הוי’ הנה ”אני הוי’ לא שנית”, ו”אין עוד מלבדו”, ו”כולא קמיה כלא חשיב”. העולם אינו תופס
מקום כלל. ואילו מה שנראה העולם ל”יש” ודבר נפרד - הוא מחמת הצמצום וההסתר דשם אלוקים.
”שרית עם אלוקים” - היינו בחינת שר ומושל על בחינת שם אלוקים, שלא יסתיר ויעלים על שם הוי’.
המלאך בירך את יעקב ואמר לו ”כי שרית עם אלוקים”, בכוחו של יעקב לגבור על שם אלוקים שלא
יעלים. ככתוב בו (בראשית כח): ”והיה הוי’ לי לאלוקים”, ששם הוי’ יאיר ללא העלמת שם אלוקים.

(ליקוטי תורה במדבר, פרשת חוקת דף ס”ב ע”ב)

ויקרא יעקב שם המקום פניאל... ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל (לב,לא-לב)

מדוע נאמר בתחלה ”פניאל” ביו”ד ואחר כך ”פנואל” בוא”ו?
ההסבר לכך הוא ששני השמות (פניאל ופנואל) מסמלים שני שלבים בניצחוננו של יעקב על עשיו.
תחילה גבר יעקב על שרו של עשיו, שהוא ניצחון רוחני; ניצחון זה הוא בהעלם, ולכן נאמר ”פניאל”
ביו”ד, המורה על העלם. אחר-כך גבר יעקב גם על עשיו כפשוטו, ניצחון גשמי וגלוי; לכן נאמר ”פנואל”
בוא”ו, המורה על המשכה וגילוי.

(אור-תורה פרשת וישלח, דף טז ע”ב)

"מבצע חנוכה"

הנמצאים לעת-עתה בבתי-רפואה או בבתי-כלא, והנמצאים בכוחות הצבא והמשטרה - בכל אתר ואתר⁶ להשתדל שבכל מוצב צה"ל תהיה לפחות מנורת-חנוכה אחת, ושכל יום ידליק בה חייל אחר. וכן לומר להם דברי תורה עם חלוקת דמי חנוכה, ועדיף שגם החיילים עצמם יאמרו דברי תורה ויחלקו דמי חנוכה, ושתהיה להם קופת צדקה על השולחן או על הכותל⁴.

(ד) להשפיע על החברים והשכנים היהודים להדליק נרות חנוכה.

(ה) להשתדל שכל ילדי ישראל, בנים ובנות, יקבלו מעות חנוכה.

(ו) מה טוב אשר גם הילדים יתנו מעות חנוכה לחבריהם, והילדות לחברותיהן.

(ז) לעורר את הילדים לתת צדקה במשך ימי החנוכה חוץ משבת-קודש, ותמורת זאת יתנו בערב שבת כפליים - גם עבור יום השבת.

(ח) לעורר אותם להוסיף בלימוד בכל יום מימי החנוכה מענייני חנוכה אשר בתורה - לכבוד ימי החנוכה.

(ט) להדליק⁷ נר חנוכה בזמנו במקומות ציבוריים

בשנים האחרונות הציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מספר פעולות¹ שמטרתן לחזק את קיום מצוות ומנהגי חנוכה. ועניין מיוחד לזה בארה"ק ת"ו, שבתור 'פלטין של מלך' זקוקה לאור במיוחד, ולביטול החושך, שישפיע גם "על פתח ביתו (= ארה"ק) מבחוץ" להגנה ושמירה עליה ועל תושביה².

א) לפעול ווגם הנשים יפעלו בזה, ואדרבה - במיוחד, הן במבצע חנוכה כפשוטו והן בתוכן הפנימי להאיר בכל מקום ב'נר מצווה ותורה אור', אלא שהפעולה בזה צריכה להיות בתכלית הצניעות, גם באופן דמהדרין מן המהדרין, כמובן וגם פשוט³ להדלקת נר חנוכה בכל בית יהודי [ואף לתת להם מנורת-חנוכה כמתנה⁴].

ובמקומות שאין האנשים מדליקים - ישתדלו לכל-הפחות שאשה (או ילדה) תדליק נר חנוכה (אף-על-פי שמכמה טעמים עדיף שידליק איש ולא אשה)⁵.

ב) כל הגברים, ובכללם גם ילדים רכים, ידליקו חנוכייה לעצמם.

ג) לאסוף את ילדי ישראל - גם אלו שלא למדו מעולם בבית-ספר יהודי - לספר להם את סיפור נס החנוכה, לשמח אותם (רצוי גם בסופגניות וכדומה), ולאפשר להם להדליק חנוכייה. כמו-כן בקשר ליהודים

6 'התנועותיות' תשמ"ט ח"ב עמ' 23.

7 סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 190.

הלכה למעשה, מדליקין על ידי יהודי שכבר הגיע למצוות ו**בברכה**, אף שאין זה 'בית הכנסת' שנפסק בשו"ע לברך על ההדלקה בו. וכפי שנהגו בפומבי שנה אחר שנה בהדלקה העולמית ששודרה בסיוע לווין [ראה סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 189] החל משנת תש"נ במקביל גם בלונדון ובפריז וכו' (שם הדליקו בכיכר העיר) **בהוראתו ובהשתתפותו הפעילה** של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

ולכאורה מתאים הדבר לפי טעם הריטב"א והריב"ש להדלקה בבית-הכנסת, משום **פרסומי ניסא בלבד**, וכ"ה בשו"ע סי' תרע"א ס"ז (ראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'חנוכה', כרך טז עמ' רסז), וכמ"ש בשו"ת יביע אומר (ח"ו חאו"ח סי' נז אות ו) ועוד, שאף המברכים במסיבות **כנהוג** בארה"ק, יש להם על מה

1 רוכזו ב'שבח המועדים' (תשנ"ג) עמ' 98, ונוספו עליהם חלק מס"ג וסעיפים ט"ז. אגב, בשנת תשל"ד היתה הוראה שגם ילדים בגיל רך ידליקו נרות חנוכה (ואף הבנות - כהוראת שעה). וראה ב'לוח השבוע' בגיליון זה, הערה 65.

2 שיחת ש"פ וישב תשל"ח סכ"ה (הנחת הת' בלתי מוגה, שיחות-קודש במהדורה הישנה תשל"ח ח"א עמ' 303).

3 שיחת מוצש"ק חנוכה תשמ"ס ד"כה, ועוד.

4 שיחת ש"פ וישב תשל"ד ס"ה (הנחת הת' בלתי מוגה - שיחות-קודש תשל"ד ח"א עמ' 196).

5 סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 172. וראה גם שיחות-קודש תשל"ד עמ' 237.

חובתם בהדלקה זו⁸, ולעוררם להדליק נר חנוכה בביתו של כל אחד ואחד. כשנאספים במקום לא-יהודים, יש לעוררם על דבר מצוות בני-נח שנצטוו בהן. ומצווה לפרסם עושי מצווה, כולל על ידי פירסום התמונות וכו'.

(י) בדומה להדלקת שחרית בבתי-הכנסת - להדליק ללא ברכה גם ביום זאת חנוכה, וכל שכן בשאר הימים, בכינוסים ואסיפות במעמד עשרה מישראל, ובמיוחד ילדים רבים, עם סיפור פרסום הנס'.

8) סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 172. וגם מזה מוכח להדליק בברכה, כנ"ל בהערה הקודמת. והרב ישראל-יוסף שי' הכהן הענדל, רב קהילת חב"ד מגדל-העמק, הביא ראיה מהמפורש בשיחת מוצאי זאת-חנוכה תשל"ד ס"ג (מוקלטת, בלתי מוגה), שהרבי ביקש שיארגנו כינוסי ילדים בימי חנוכה גם בשעות היום שאין חייבים להדליק אז, ואעפ"כ ידליקו נרות בלי ברכה, כי ברכה אפשר לברך רק כאשר הכינוס הוא בשעות שיש חיוב להדליק, עיי"ש (הערות וביאורים גיליון תתק"ב עמ' 97), ואילו היה זה כדי ללמדם לברך, הרי אין הבדל מתי עושים זאת. שיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ד ס"ג.

ופומביים, כדי להדגיש העניין ד'פרסומי ניסא'. בכל עיר ועיירה, כפר ומושב, במקום הציבורי והמרכזי ביותר. ואם יש אפשרות להדליק גם במקומות נוספים - מה טוב. יש להודיע לנאספים שאינם יוצאים ידי-

שיסמוכו (ולהעיר שגם המחמירין בדין ספק ברכות להקל א"א זאת במקום מנהג). וראה מש"כ בזה בארוכה בקובץ 'הערות וביאורים' גיליון תתצ"ז עמ' 52.

[ב'כפר חב"ד' גיליון 740 עמ' 76 מובא, שהחנוכיה הגדולה שבשדרה החמישית במנהטן גובהה 9.75 מ' - למעלה מעשרים אמה - ושצורתה וגם גודלה נעשו באישור הרבי, עיי"ש. ומתברר שמסרו לפירסום מידה של "מסגרת" כמנהג האדריכלים, אך בפועל, תחתית השלהבת נמצאת עדיין בתוך עשרים אמה]. כשראש-העיר וכדומה אינו-יהודי, מכבדים אותו בהדלקת ה'שמש'.

פעילי המבצע הורגלו לאחרונה להדליק בחנויות ע"י הקופות וכד', ועדיף לברך כשיש שם כבר עשרה (ע' ביה"ל תרע"א ס"ז ד"ה ויש נוהגין, שבמקום צורך די שיגיעו אח"כ, וכ"פ בשו"ת מנח"א ח"ב סו"ס סח. וע' ברמ"א תר"צ ס"ח ובכף-החיים שם), וכשאין עשרה - עדיף להדליק בחלון הראווה. וכ"ז לכאורה גם אם נסגרות החנויות תוך פחות מחצי שעה, ועד"ז בביהכ"נ.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת וישלח

י"ח בכסלו

"בכל זה, הרי בכמה וכמה מקומות מתוועדים גם באור לי"ט כסלו, וברכת חסידים עליהם תבוא.

"בכלל, שני אופנים בהתוועדות:

(א) לסדרה במקומות רבים בעיר, בכדי שישתתפו גם אנשים כאלו אשר למקום אחר לא היו באים.

(ב) לאסוף כל המתוועדים במקום אחד, אשר אז הנה - ברוב עם הדרת מלך, ההתוועדות תהיה עם הזקנים והגדולים שבחבורה וכו'.

- ריבוי הכמות, או עליוי האיכות, וידועה השקלא-וטרוא מי מהם עדיף...

"הצעתי בזה, אשר בלילה הראשון, אור לי"ט כסלו, יתוועדו במקומות שונים⁷ (ויודעו שם אודות ההתוועדות דלמחר). ולמחרתו, אור לכ' כסלו⁸, יתאספו במקום אחד להתוועדות..."⁹.

* כדאי ונכון שכל אחד ואחד יערוך התוועדות (ומה טוב - ג' התוועדות, "בתלת זימני הווי חזקה" - אחת בעצמו ושתיים על-ידי שלוחיו, או שמשותף בעצמו בשלושתן כיוון שנערכות בזמנים שונים - בליל י"ט בכסלו, ביום י"ט בכסלו, ובפרט קרוב לסימום ובאופן שיומשך גם בליל כ' בכסלו) - עם עצמו (בכל עשר כוחות נפשו), עם בני ביתו, עם חבריו וידידיו וכיו"ב - כדי להדגיש עוד יותר שכל אחד ואחד הוא גם משפיע, וכמו שכתוב (בשייכות להגאולה) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על בנים"

(7) בכל מקום ומקום האפשרי - ספר השיחות תנש"א ח"א עמ' 178.

(8) הגאולה הייתה לאחר חצות היום (בעת תפלת המנחה), ונמשכה בתוך הלילה דכ' בכסלו (לאחרי ג' השעות וכו' עד שהגיע לדירת החסידים); ומטעם זה נהגו רבותינו נשיאנו לסדר ההתוועדות דיי"ט בכסלו - באור לכ' בכסלו. ומכיוון שנהגו כן ברבים ובפירסום - הרי זו הוראה לרבים (ספר השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 155, וש"נ).

(9) אג"ק ח"ה עמ' מח. ספר המנהגים עמ' 93.

היום - סיום לימוד ספר התניא בסדר הלימוד ד'חת"ת', כתקנת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע¹ וכן נהגו לסיים את לימוד לוח 'היום יום'. וראה להלן.

שחרית: הפטרה: "חזון עובדיה" (עובדיה א)².

יש לסיים עד היום³ (והיום בכלל) את המסכת שקיבל עליו כל אחד ואחד בחלוקת הש"ס אשתקד. במנחה אין אומרים 'צדקתך'⁴.

"לפני ראש-השנה של חסידות צריכים גם-כן ההקדמות, על-דרך דימי הסליחות וחודש אלול"⁵.

תכנון ההתוועדות ברוב עם:

* יש להכין "תכנית מפורטת איך לנצל יום זה [י"ט בכסלו] להפצת המעיינות, ובאופן שיהיה רישומו ניכר במשך השבועות והחודשים שלאחרי זה, כיוון שנקרא ראש-השנה לחסידות ודרכי החסידות"⁶.

* "פשט המנהג, אשר עיקר ההתוועדות די"ט כסלו הוא באור ליום כ' כסלו, כי הגאולה מהמאסר היתה בעת תפילת מנחה, שלוש שעות אחר זה היה בדירת מנגד בייסורים נפשיים וכו'.

(1) וראה להלן הערה 44.

(2) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

(3) ובמדובר להלן על י"ט בכסלו עצמו, הכוונה לחגיגת הסיום ברבים.

לשאלה אודות אדם שלא יכול היה לסיים את המסכת דחלוקת הש"ס עד י"ט בכסלו, האם צריך להשלימה אחר-כך, והאם יש איזה עניין לסיים עד כ"ד בטבת [תאריך חלוקת הש"ס בשנים תרס"ג-תשי"ב, כמובא לקמן], ענה הרבי: "וכל ההקדס - ישובח, **מנובן**". (נדפס ב'כפר חב"ד', גיליון 927 עמ' 21).

(4) לוח כולל-חב"ד.

(5) ספר-המנהגים עמ' 92.

(6) אג"ק חט"ז עמ' קלב.

אבותם¹⁰.

י"ט בכסלו נקרא על-ידי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
"חג החגים"¹⁸.
י"ט בכסלו הוא 'מתן תורה' דפנימיות
התורה¹⁹.

כיוון שי"ט בכסלו הוא 'ראש השנה לחסידות',
ניתן עדיין להשלים בו כל מה שחסר עד אז²⁰.
יום-ההילולא: יום זה הוא יום ההסתלקות-
הילולא של אדמו"ר רבי דובער, הרב המגיד
ממעזריטש נבג"מ זיע"א (בשנת תקל"ג, ומנוחתו-
כבוד בעיר אניפולי)²¹.

התועדות²²:

"הזקנים, הצעירים גם הנערים, עבדו את ה'
וקבלו עליכם עול מלכותו יתברך. דעו כי ביום
הזה כל אבותינו - מהבעש"ט - יהיו בעזרכם.
קבלו עליכם ללמוד דא"ח באמת, וחיו. היזהרו

* הצעות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לאחד
מראשוני שלוחיו, בקשר לעריכת התועדות י"ט
בכסלו בישיבה¹¹:

לפרסם מראש את תאריך ההתועדות ואת סיבתה
בקצרה בעיתונות הנקראת על ידי יהודי המקום; להכין
מבין התלמידים כאלו שיחזרו מאמר או על-כל-פנים
עניין של דא"ח; וכן לסדר קבוצת מנגנים מהם בסדר
מסודר, שבזה תהיה רוממות רוח לתלמידים, ובטח
יעורר הדבר ביניהם גם 'קנאת סופרים', וכן יעשה את
הרושם המתאים על אנשי העיר והסביבה¹².

* אף במוסדות לבנות הציע¹³, שינאמו על
פרשת החג גם אחדות מהתלמידות, אף שעל-פי
הרוב מסייעים להן בעריכת הנאומים, כי חשובה
ההשתתפות מצידן, וגם עצם הדבר שהן נואמות
- ערך רב לו.

* מסיבות והתועדות י"ט בכסלו שייכות גם
לשבתות שלפניו ושלאחריו¹⁴.

יום ראשון

י"ט בכסלו - חג הגאולה¹⁵

ביום זה לפנות ערב, יצא כ"ק אדמו"ר הזקן
נבג"מ זיע"א לחירות מבית האסורים ממאסרו
הראשון בפטרבורג בשנת תקנ"ט¹⁶.
מאחלים: "גוט יום-טוב - לשנה טובה בלימוד
החסידות ודרכי החסידות תכתבו ותחמורו"¹⁷.

18) אג"ק שלו ח"ז עמ' ל. הקדמת 'היום יום'. נתבאר בלקו"ש
ח"ה עמ' 436, חכ"ה עמ' 385.
19) ספר-השיחות תשנ"ב ח"ב עמ' 483, ועיי"ש שגילוי למעלה
מגילוי פנימיות התורה לע"ל.
20) ליקוטי-שיחות ח"ב עמ' 468.
21) תולדותיו בס' 'רבי דובער - הרב המגיד ממעזריטש',
הוצאת קה"ת, תשל"ה.
22) בלויבאוויטש היו עורכים סעודה (ראה אג"ק אדמו"ר מהורש"ב
ח"ד עמ' עג. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"א עמ' סט), וכן נהוג בבתי-
כנסת חב"ד בכל מקום (אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ה עמ' תמג),
ובה אכלו 'שוואַרצע קאשע' [=דיישה שחורה, מקטנית הנקראת
כיום בטעות באה"ק 'כוסמת'] - זכר למאכל אדמוה"ז בהיותו
במאסר - ובבישול והכנת הקאשע' ראו זכות מיוחדת (ראה
סה"ש תרח"ץ ס"ע 250). [זו המסורת בין אנ"ש ברוסיה, ולע"ע לא
מצאתיה בכתובים. ראה סה"ש תרח"ץ... הובא גם בתורת מנחם
- התועדות חכ"ה עמ' 240, אך במקורות הללו לא נזכר טעם
המנהג].

דבורנו נערכת התועדות י"ט כסלו 'ברוב עם - הדרת מלך'
ללא סעודה, וכהוראה לוועד כפר-חב"ד (אג"ק חט"ז עמ'
קז): "במ"ש בהנוגד להסעודה, בכלל ראוי שבעיקר יהיה מיני
מזונות, אלא שכיוון ממנין יטלו ידיהם לסעודה כדי שיוכלו
לברך ברכת המזון בעשרה, משא"כ האורחים שלא תמיד
נשארים... לברהמ"א... נוסף על הקושי בנט"ז כדבעי", ולמעשה
אף הרבי לא היה נוטל ידיו: "משנת תש"א ואילך, בכל שנה
ביום י"ט כסלו הכינו גבאי ביהכ"נ סעודה לכבוד יו"ט ואח"כ
עלו (מי שזכה להיכנס) להתועדות כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע
- **למזונות ומשקה** - אבל כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לא נטל ידיו
לסעודה אחרי הנ"ל, להוציא פעם אחת בי"ט כסלו תשי"ב"
(הרה"ח רי"ל שי' גרונר). מאידך, בכמה מקומות של ציבור
אחב"י הספרדים שהתרגלו בסעודות-מצווה גדולות מסודרות
ואין חשש כהנ"ל, יש שהחזירו עטרה ליושנה.

10) סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 166.
11) בעיר מרקש במרוקו, אג"ק ח"ח עמ' קמו.
12) בקשר לביקורת על הזמנת אישי ציבור שלעת-עתה אינם
שומרי תורה ומצוות וכי' לאירועים כיו"ב - ראה תגובת הרבי
שנדפסה ב'התקשרות' סוף גיליון יז.
13) אג"ק ח"י עמ' קצח.
14) אג"ק ח"ד עמ' סו.
15) בי"ט בכסלו, לבש כ"ק אדמו"ר בגדי שבת (יומן תשכ"ה
אות קנז, 'כפר חב"ד' גיליון 692 עמ' 32.
16) וכיוון שלא יצא אדמוה"ז מבית המגד אלא בערב,
מתועדים ועושים יו"ט גם בכ' בכסלו ('בית רבי' ח"א פ"ח).
פרשת היום ב'ספר התולדות - אדמו"ר הזקן', כרך ג, תשמ"ו.
מסמכים מקוריים בקובץ 'כרם חב"ד', גיליון 4, מכון 'אוהלי שם
- ליובאוויטש' תשנ"ב.
17) היום-יום דהיום. בסה"ש תש"ב עמ' 19, שמנהג חסידי
אדה"ז היה לומר 'גוט יו"ט' לפני ואחרי מעריב, ובמשך כל
המעל"ע די"ט בכסלו כשחסידיים נגשים.

כ"ק אדמו"ר הזקן בזה, וזה לשונו³⁶: לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה ובכל עיר ועיר לחלק המסכתות עליפי הגורל או ברצון, ועיר שיש בה מניינים הרבה - יגמרו בכל מניין ומניין, ואם איזה מניין קטן מהכיל - יצרפו אליהם אנשים מאיזה מניין גדול, בכל ישונה, חוק ולא יעבור".

אדמו"ר המהר"ש כותב: "ולכל הפחות צריך כל אחד ללמוד מסכת גמרא בשנה"³⁷.

על-פי זה נהגו מאז לסדר חלוקת הש"ס ביום חג הגאולה י"ט כסלו. משנת תרס"ג ואילך, מפני אפס הפנאי ב"ט כסלו, הנהיגו בליובאוויטש חלוקת הש"ס בכ"ד טבת - יום ההילולא של רבינו הזקן, ומשנת תשי"ג שוב נקבע המנהג דחלוקת הש"ס בכמה מקומות ועל-ידי הרבין - ל"ט כסלו³⁸.

כשהיה כ"ק אדמו"ר מהורש"ב בהו"ל בזמן חלוקת הש"ס, היה מודיע במברק איזו מסכת הוא לוקח³⁹. בחלוקת הש"ס יש כמה עניינים⁴⁰: א) תלמוד תורה של המסכתא אשר לקח לחלקו. ב) לימוד המסכתא בתור חלק מלימוד כל הש"ס. ג) כאילו לומד (בשותפות) את כל הש"ס כולו. ד) נחשב כלימוד בעשרה ויותר. ה) מקנה ומזכה לכל אחד ואחד מהמשתתפים חלק בלימודו.

"בטח ירביקו בכותלי בית-הכנסת רשימת המשתתפים בחלוקת הש"ס, ויהיה לחיזוק ולזיכרון טוב בהיכל ה', והוא מנהג ליובאוויטש"⁴¹. ואותם הנמצאים במקום אשר, מאיזה סיבה שתהיה, הוא "קטן מהכיל" לחלק כל הש"ס - מצטרפים לחלוקת הש"ס הנעשית בבית מדרשו של הרבי ע"י "מחנה ישראל"⁴².

שיעורי תורה: "לשאלתו מה ילמוד בהמעט-לעת דיום הבהיר... י"ט כסלו... מובן שהלימוד צריך להיות בתורתו של בעל השמחה והגאולה, זאת אומרת, תורת חסידות חב"ד, אם בספריו (כמו

מאוד ביום הזה כי קדוש הוא. לחיים ולברכה!"²³. נהגים לשיר בחג הגאולה את הניגון הידוע על הפסוקים "פדה בשלום נפשי"²⁴. בתקופות שונות²⁵ הורה הרבי לנגן ניגון זה בהתוועדות, ופעם אחת הורה לנגנו כבר בשבת מברכים חודש כסלו²⁶. אף לסיום ההתוועדויות בתקופת י"ט כסלו, לפעמים היה הרבי, בצאתו מהתוועדות וגם בשבת-קודש הסמוכה וכדומה, מתחיל לשיר "פדה בשלום" או את סיום הניגון "ואני אבטח בכך"²⁷.

החלטות טובות: "בקביעות עתים לתורה הנגלית ודא"ח ברבים, וחיזוק דרכי החסידות באהבת רעים"²⁸, וכן "בעבודת התפילה ואהבת ישראל"²⁹, ו"בקיום המצוות באור והתלהבות, וכל זה - באופן דמוסיף והולך"³⁰ בג' הקווים דתורה עבודה וגמ"ח³¹, בלימוד הרמב"ם, ג' פרקים ליום³², לסייע גם בממונו למוסדות רבותינו נשיאנו³³, ולצאת ב"קריאה לכל אחב"י שליט"א אשר ליבם עד ל'קול ילד בוכה' - לפעולות נמרצות בהפצת התורה בכלל והפצת מעיינות החסידות בפרט, הלימוד והמעשה גם יחד, ומתוך התלהבות חיות ואור"³⁴.

חלוקת הש"ס:

עצם עניין חלוקת הש"ס הוא מנהג קדום בישראל, ובלשון כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"צ³⁵: "המנהג הקדום בתפוצות ישראל לגמור כל הש"ס בכל שנה ושנה בכל עיר ועיר, ובמקום שאפשר - בכל בית-כנסת ובית-מדרש על-ידי חלוקת המסכתות". וידועה השתדלות

23) היום-יום ח"ב, ממכתב כ"ק אדמו"ר מהו"ר"צ נ"ע, י"ט כסלו תרפ"א. המכתב טרם נדפס לע"ע בסידרת אג"ק שלו, וראה שם ח"א עמ' קכב.

24) עד סוף המזמור - ספר-הניגונים, ח"א ניגון נ"ה.

25) כגון: שיחת י"ט בכסלו תשכ"ב ס"ג, תשכ"ד ס"א, ש"פ מקץ תשכ"ד ס"א.

26) ראה שיחת ש"פ תולדות תשי"ד ס"א, ועוד.

27) ס' 'חג החגים' (להרח"ח ר' מיכאל-אהרון שי' זליגואן, ברוקלין תשנ"ט) עמ' 66.

28) היום-יום דהיום.

29) אג"ק אדמו"ר מהו"ר"צ ח"י עמ' שכב, ח"ט עמ' שנד.

30) אג"ק חכ"ב עמ' עו.

31) סה"ש תש"נ ח"א עמ' 182, תנש"א ח"א עמ' 191, ועוד.

32) סה"ש תנש"א עמ' 191.

33) אג"ק אדמו"ר מהו"ר"צ ח"א עמ' תקנ. ח"ב עמ' תעד.

34) אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו חכ"ב עמ' שע.

35) אג"ק שלו ח"י עמ' סאי"ב.

36) אגה"ק ד"ה 'הוכח תוכיח', שבסו"ס התניא.
37) היום-יום י"ח אדר"ב; ובענייננו, סה"ש תשנ"ב ח"ב עמ' 499.
38) סה"ש שם עמ' 492. ובמקור: 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ג ח"א עמ' 216.
39) ס' ליובאוויטש וחייליה עמ' 45.
40) מכתב בסה"ש שם עמ' 497.
41) ממכתב בסה"ש תשנ"ב עמ' 496. 'בית חיינו', גיליון 117 עמ' 29.
42) ספר-המנהגים סם.

יום שישי, ערב חנוכה

כ"ד בכסלו

בקריאת שמו"ת יש לזכור שגירסת אדמו"ר הזקן בתרגום בפרשתנו (מ,יג) "כמשפט הראשון" - היא "כהלכתא קדמיתא"⁴⁸.

קריאת 'שניים מקרא ואחד תרגום': למנהג רבותינו נשיאינו, קוראים ביום חמישי בערב את פרשת וישב עד 'שני' או 'שלישי'. ביום שישי, אחר הצות היום (11:36), קוראים שוב את הפרשה מתחילה ועד סוף, עם הפטרת הפרשה "כה אמר ה'". בשבת קודש לפני התפילה, קוראים שוב מ'שביעי' עד גמירא, עם הפטרת שבת ראשונה של חנוכה 'דני ושחיי'.

למנהג חב"ד הרגיל: קוראים את כל הפרשה עם שתי ההפטרות ביום שישי אחר הצות היום.

נר חנוכה: מקדימים להתפלל מנחה, ומדליקים נר חנוכה בבית הכנסת [וטוב שיהיו עשרה בבית הכנסת בשעת ההדלקה]⁴⁹, ואחר-כך מדליקים אותו בבית⁵⁰ [ראה להלן], ואחר-כך מדליקים נר שבת⁵¹, אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך כך⁵².

היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות-שבת קודש, שהוא מוקדם לפחות בכ" 20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה (המדליקים בנרות מוצקים - יש לעוררם

ספר התניא, תורה אור וליקוטי-תורה) או (ביחד עם הביאורים שנתוספו) במאמרים ושיחות של רבותינו נשיאינו⁴³.

בסיום התוועדות י"ט כסלו תשי"ב, קודם ברכת-המזון, ציווה הרבי להכריז "שמי שלא גמר עדיין התניא - ... יגמור. ולכסוף הוסיף, שלא-ידווקא כעת, אך שלא יפסיקו בין חתן תורה לחתן בראשית"⁴⁴. ביום י"ט בכסלו מתחילים ללמוד שוב שיעורי לימוד התניא, מתחילת הספר, כפי שנחלקו לימי השנה על ידי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

תחילת הלימוד היום צריכה להיות בעניינים שהזמן-גרמא, ולכל לראש ב'לשון הרב' שבתחילת לוח 'היום יום' (במעלת יום י"ט בכסלו. ואפשר למצוא בו שייכות לכל יום, גם כשאין הקביעות מתאימה, ובפרט כאשר יהיו 'מונחים בזה')⁴⁵. בעבר, כשעדיין לא התפשט המנהג לטבול במקווה בכל יום, היה י"ט כסלו מהימים שבהם הקפידו לטבול: "חסידים נוהגים לטבול לפני תפילת שחרית די"ט כסלו, כמנהג המקובל מחסידים הראשונים בשם מורנו הבעש"ט, שבערב שבת ובערב יום-טוב, כמו גם בשבת ויום-טוב שחרית טובלים במקווה"⁴⁶. אין אומרים תחנון.

יום שני

חג הגאולה - כ' בכסלו

יום (ועיקר) ההתוועדות - ראה לעיל בתחילת ה'לוח' מדברי הרבי. אין אומרים תחנון⁴⁷. יום התוועדות.

(43) אג"ק ח"כ עמ' סא.

(44) 'שיחות קודש' (מהדורת תש"ס) עמ' 125. וכנראה הפירוש, שמייד לאחר שיסיימו, גם יתחילו מחדש [ולכאורה גם בזמן המקורי של הסיים, ח"י כסלו, שייך להתחיל, אף שטרם הגיע זמנו - כמו בשמח"ת שמתחילים לקרוא 'בראשית!']. והגירסא שבתורת מנחם - התוועדויות' תשי"ב ח"א עמ' 200 צ"ע.

(45) שיחת ליל י"ט בכסלו תשמ"ט ס"ב ('תורת-מנחם - התוועדויות' ח"ב עמ' 4), ועיי"ש במעלת לוח זה בכלל. ואכן רבים מאנ"ש נוהגים ללמדו כסדרו מידי יום ביומו (וידוע שגם הרבי הקפיד שידעו אותו), בציבור או ביחידות, ולסיימו ולהתחילו מחדש היום.

(46) סה"ש תש"ב עמ' 19. הובא בספר-המנהגים.

(47) ספר-המנהגים עמ' 16 ועמ' 92. לוח כולל-חב"ד.

(48) ליקוטי-תורה ד"ה 'ציון במשפט תפדה' ס"ג (דברים, דף א סוף טור ב). וכתב על כך הרבי בס' המאמרים מלוקט ח"א עמ' קס (ובמהדורות 'תורת מנחם' ח"ד עמ' קלד) הערה 4: "כן הוא בלקו"ת (כבדפוסים הראשונים וכו' דהתרגום - ולא 'קדמיתא". וכ"ה בתאג' התימני, כנעתק בחומש 'תורת חיים', וב'תורה שלמה' (בפנים) שם, ובחומש 'העמק דבר', ודלא כרוב החומשים המצויים, כולל 'ספר חת"ת' וחומש 'שי למורא' (ובהערה ב'תורה שלמה') שגרסו 'קדמיתא'.

(49) לוח כולל-חב"ד.

(50) למרות האמור בספר-המנהגים שמדליקים בלבושים הרגילים, הנה בהדלקת נר חנוכה בעש"ק (שמפני המהירות כבר לבושים בבגדי שבת) ובמוצש"ק (שעדיין לבושים בהם) מדליקים בבגדי שבת.

(51) ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה, מפני שקרבן התמיד קדם להדלקת הנרות (שע"ת ופרמ"ג ס' תרע"ט). ועוד, שלא יהיה תרתי דסתרי - שההדלקה שייכת לשבת ואילו מנחה שייכת לעש"ק.

(52) קיצור של"ה הל' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן ה'אוהל' סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בציבור.

“מהנכוון להחזיר עטרה ליושנה - לצייר את מנורת המשכן והמקדש כשקניה באלכסון, כדעת רש"י והרמב"ם, ועל-פי זה יש מקום לומר שגם החנוכיות⁶⁰ כדאי לעשות קניהן באלכסון. ולמה לשנות בגוף המנורה שקניה היו ביושר ולא כחצי עיגול⁶¹.”

הדלקה בבית:

“הציווי זה א-לי ואנווהו - התנאה לפניו במצוות, כולל בנוגע לחנוכה - מנורת חנוכה נאה⁶².”

הנשואים מדליקים בחגירת אבנט⁶³.

בימינו מחנכים את הבנים להדליק נרות חנוכה מגיל רך ביותר⁶⁴.

הנהגת בית הרב, שהבנות (בכל גיל) לא הדליקו נרות חנוכה, אלא יצאו בזה על-ידי אביהן, ואחר-כך - בעליהן⁶⁵.

או"ח ח"ב סי' רפ (וראה ד"מ תער"ב סוף ס"ק א. אנציקלופדיה תלמודית כרך טז, ערך 'חנכה', ציון 139. ואולי משום כך נפוץ להדליק בבית-הכנסת נרות הרגילים, הדולקים זמן רב, ולא בשמן, ראה בס' דרכי חיים ושולם אות תתיט, ובס' 'עדות ביהוסף - מנהגי וויז'ניץ', עמ' קיח).

60 כמדומה, זה שימוש נדיר של הרבי (בשיחה מוגהת) במילה מחודשת זו.

61 ליקוטי-שיחות חכ"א עמ' 169 והערה 44 [וראה 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 11, שהורה הרבי לצא"ח שבלית-ברירה ניתן ליותר בעניין צורת המנורה, כיוון שכמה מגדולי ישראל עוד בימי הרמב"ם חלקו עליו בזה, משא"כ בציור הלוחות מרובעות שמפורש בש"ס]. והמדובר כשעושים אותה קנים בדוגמת המנורה, ובפרט בהדלקת פומביות. אבל אין קפידא לעשות בצורה כזו דווקא, ואדרבה רבים מהחסידיים בדרות הקודמים נהגו להדליק בחנוכה ללא קנים [עם דופן, ראה לקו"ש ח"ה עמ' 456, ואולי נובע הדבר ממה שהיו מדביקים את הנרות בכותל עצמו ללא חנוכייה, כמבואר בסידור אדמו"ר¹], ואף בס' 'ימי בראשית' עמ' 50 נדפס צילום מכ"ק אדמו"ר מהור"י"צ בחנוכה תש"י, שהדליק בחנוכייה כזאת. אך לפעמים כשהיה הרבי בספריה (וי"א שכך נהג גם בביתו), הדליק בחנוכייה פשוטה, ללא קנים וללא דופן. והיו פעמים שהדליק בחנוכה ללא דופן עם קנים מרובעים, והשמש באמצע בין הנרות.

62 סה"ש תש"נ ח"א עמ' 207 [אף שא"צ כלי, ראה סידור אדמו"ר², ולקו"ש ח"ה עמ' 445]. וראה א"ר וברכ"י סי' תרע"ג ס"ג.

63 ספר-המנהגים. וכן הקפיד הרבי לנהוג כ"כ שנים.

64 בשנים האחרונות הנהיג הרבי שגם בנרות חנוכה מתחילים הבנים בגיל רך, ראה מדור 'הזמן גרמא' (בגיליון זה) ס"ב ובהערה, ו'שבח המועדים' (תשנ"ג) עמ' 101. 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 14 הע' 11, ושי"נ. ומשתדלים לחנכם עם כל ההידורים (ע' ליקוטי-שיחות ח"י"ב עמ' 251).

65 ספר-המנהגים, עיי"ש. לקו"ש חלק ל' עמ' 312. ועל-אף

שידליקו בנרות גדולים יותר מכלל (יום). יש לזכור (במקביל) להדליק היום נר חנוכה גם במקומות ציבוריים, כפי שהנהיג הרבי (פירוט המבצעים, ראה מדור 'הזמן גרמא'), ולעשות זאת אחרי פלג המנחה (שהוא היום 3:35 אחר הצהריים). הדלקה בבית-הכנסת:

החנוכייה בכותל דרום, והנרות ממזרח למערב⁵³ (גם בבוקר). מקומם גבוה, למעלה מעשרה טפחים⁵⁴. מדליקים במנחה לפני עלינו, ואין ממתנינים (גם בכל יום) לשקיעה⁵⁵.

הנר הראשון - בקצה הימני של החנוכייה (ובימים הבאים - בכל יום הנר החדש משמאל לנר של אתמול, ומתחילים תמיד מן החדש. וכן בבית)⁵⁶. אחר-כך שרים 'הנרות הללו' בניגון הידוע⁵⁷.

אין אדם יוצא ידי חובתו בנרות בית-הכנסת, ואפילו שליח ציבור שהדליקם צריך לחזור ולהדליק בביתו, אך לא יברך 'שהחיינו' בביתו, אלא אם-כן מדליק להוציא גם את בני-ביתו ידי חובתם⁵⁸.

"כדי להוסיף בהתעוררות דנר-חנוכה, כדאי שתהיה מנורה דלוקה בבית-הכנסת (שכולם מתכנסים שם) במשך כל המעתי-לעת, אם אין חשש כלל שישחקו התינוקות"⁵⁹.

53 שו"ע ורמ"א סי' תרע"א ס"ז.

54 פרי-מגדים סי' תרע"ה בא"א ס"ק ב. לגבי מיקום השמש, כתב בכף-החיים ס"ק מא שנוהגים תמיד - גם בביה"כ - שהשמש למעלה מן הנרות, ע"פ מהרי"ל "שרפים עומדים ממעל לו". וכן מובא מס' קב"ה ישר פרק צו, שהשמש דוגמת כה"ג בביה"מ. וראה מנהגים שונים בנטעי-גבריא - חנוכה פ"כ ס"ב"ג ושי"ג, והמובא להלן הערה 71.

55 אלא מברכים מפלג המנחה ואילך, ראה בי"ח ר"ס תער"ב ופר"ח סי' תרע"ט. בשיחות-קודש תשכ"ג עמ' 401, ר"ד מנר ג' דחנוכה, איתא: "כ"ק אד"ש דיבר עם הרש"ל [הרה"ג הרה"ח ר' שמואל לוויטין ע"ה] על-דבר שבימי חנוכה יתפללו מנחה בשעה 3:30, בכדי שהדלקת נרות בביה"כ יהיה בזמן פלג המנחה". ואכן ידוע ומפורסם, אשר כ"ק אדמו"ר דייק מאוד לא להדליק לפני פלג המנחה, אפילו בימים שהיו כינוסים וכו". וכ"ה באג"ק ח"י עמ' רכח. וע"ע 'התקשרות' גיליון עג, עמ' 13 הערה 4, ודיוק המסופר שם - בכ"פ חב"ד, גיליון 740 עמ' 76.

56 שו"ע ואחרונים סי' תרע"ו ס"ה. וע"ע שו"ת הצמח-צדק או"ח סי' סז ס"ה, ובהתקשרות גיליון רעד עמ' 18.

57 ספר-הניגונים ח"א, ניגון נג. בשנים האחרונות ניגנו זאת במניין של הרבי בכל יום.

58 רמ"א סי' תרע"א סוס"ז ושערי תשובה שם.

59 סה"ש תש"נ ח"א עמ' 193 הערה 81. 'שערי הלכה ומנהג'

ואחר־כך היו מעמידים אותה במקומה. ובכל־זאת בירך בעצמו והדליק⁷¹.

אין מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה אחר, אלא מהשמש או מנר של חול⁷².

מנהג רבותינו נשיאינו שהיו מדליקים נר חנוכה על פתח אחד החדרים ולא על החלון⁷³, משמאל הנכנס, דהיינו מול המזווה, כדי שתהיה מזווה מימין ונר חנוכה משמאל ונמצא שהוא מסובב במצוות⁷⁴.

צריך להדליק את הנרות בבית שבו האדם אוכל בקביעות, ויש להעדיף את מקום האכילה על מקום השינה. ההולך לאכול באקראי בבית חברו, צריך לחזור לביתו ולהדליק שם⁷⁵.

מניחים את החנוכייה סמוך לעובי מזוזה־הפתח, בחלל פתח החדר, ואין מדליקים אם הנרות מונחים ממזרח למערב או מצפון לדרום⁷⁶.

כדאי ונכון שהילדים ידליקו נר חנוכה בפתח חדרם הפרטי |אם תנאי המקום וכללי הבטיחות מאפשרים|, ויש בזה גם מעין חינוך 'מקדש־מעט' שלהם בחנוכה⁷⁷.

* מגש, ואף כיסא או שולחן שהניחו עליו נר־חנוכה, נעשה בכך 'בסיס לדבר האסור', ונאסר בטלטול בשבת. אם יודעים שזודקו במשך הערב לשימוש בכיסא, או להיזו הצידה כדי לעבור שם (ולא רק כדי "שלא ישחקו בו הילדים" וכדומה), קיימות שתי אפשרויות:

71 ספר־המנהגים שם. ומשמע, שלדעת הרבי טילטול **טפח** מהווה הוזה (בש"ת שצויינה שם לא הוגדר המרחק כלל). ועיין 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב ס"ע רי. חו"מ סי' קצח ס"ב.

72 שו"ע סי' תרע"ד ס"א בהג"ה.

73 לקו"ש ח"ה עמ' 456, ועיי"ש.

74 סי' תרע"א ס"ג, לבוש וט"ז שם.

75 רמ"א סי' תרע"ז ס"א, ט"ז ומ"א שם. בעניין פנימיות של ישיבות ומוסדות חינוך, בס' 'חובת הדור' (עמ' קו) כתב

שהתלמידים כבני־בית וחובתם מדינא בחדר האוכל, ואם ירצו - יכוונו שלא לצאת בהדלקה שבחדר האוכל ואז ידליקו בברכה בחדר השינה. ובשו"ת אגרות־משה (או"ח ח"ד סי' ע' אות ג ויו"ד ח"ג סי' יד אות ה) ומנחת־יצחק (ח"ז סי' מח) כתבו שמן הדין עליהם להדליק בחדר השינה כיוון שרק הוא מיוחד לכל אחד מהם. ועליהם להסדיר תור לשמירה מפני סכנת דליקה ח"ו.

76 ספר־המנהגים.

77 סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162. וכיוון שמדובר בבית אחד, מדליק בעל־הבית במקום המרכזי, והילדים רשאים להדליק בחדרם, בקל־יחומר מהאמור בהערה 75.

כשכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה עוזב את ביתו לפני חנוכה, היה מצווה לזוגתו הרבנית שטענא־שרה נ"ע שתדליק את החנוכייה בעצמה (אף שאת הברכות היתה שומעת מאחד הגברים)⁶⁶.

מעמידים את החנוכייה על כיסא, מעל שלושה טפחים - ואין מדליקים שתהיה למעלה משבעה טפחים או סמוך לשלושה טפחים⁶⁷, אך לא מעל עשרה טפחים⁶⁸. ה'שמש' קצת למעלה⁶⁹ מן הנרות⁷⁰.

"קרה שצריך היה לטלטל את המנורה טפח וטפחים לקרבה לאדמו"ר כדי שיוכל להדליק הנרות,

האמור ב'שלשלת היחס' שבראש ס' 'היום יום' מהדורת תשנ"ה עמ' 34, על שנת תשמ"ח (מוגה?), שהרבי 'מעורר שכל ילד/ה ידליק נרות חנוכה בפתח חדרו', והכוונה להנדפס ב'משיחות ש"פ וישב, כ"א כסלו' ס"י (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 162), הנה הרבי נשאל על כך כמה שאלות, ומהן: "האם גם הבנות צריכות להדליק?", והשיב: "יש לעיין ולבדוק בכל מקום לגופו של ענין את התוצאות בפועל, באיזה אופן יוסיפו בחינוך" (שיחת כ"ד כסלו בעת ה'יחידות' לאורחים ס"ו, התוודעויות תשמ"ח ח"ב עמ' 91, בלתי מוגה. ולכאורה ידוע שהדלקתן מוסיפה בחינוך, וצ"ע). ולמעשה, המשך הרבי לציון את 'מנהג בית הרב' שהבנות אינן מדליקות, גם בשנים הבאות - בסה"ש תשנ"ח ח"א עמ' 194 הערה 84. וכן בסה"ש תנש"א ח"א עמ' 165 הערה 110. וראה שיחות קודש תשל"ה ח"א עמ' 34. ראה גם אנציקלופדיה־תלמודית ערך 'חנוכה', כרך טז עמ' רמח ורנב, ובמהציון שם.

66 ליקוטי־שיחות חלק ל' שם. ועיין במשנה־ברורה סי' תרע"ה ס"ק ט (העניין סופר בשיחת שבת חנוכה תש"ו, שנדפסה בשנת תשי"א בקונטרס 'ברוך שעשה ניסים', ושם בהערה 14 נסתפק "צ"ע, בברכה או לא". אך בשיחה הנ"ל שנאמרה בנר ה' דחנוכה תשי"ב נפשת הספק, שהדליקה ללא ברכה. הלשון בשיחת ו' תשרי תשל"ה - הנ"ל בהערה 65 - שציווה לה **לברך**, אולי הכוונה רק להדליק ושיגרא דלישנא נקט). ולכאורה צ"ע, כיוון שהיא היתה מחוייבת בהדלקה, והדלקת אדמו"ר מהורש"ב במקום שהוא לא הוציאתה י"ח, עפ"ד אדמו"ר (קו"א סי' ערב ס"ק ב, ובכ"מ), שהיודע לברך - לא ייתן לאחר לברך עבורו.

67 ספר־המנהגים.

לעניין ג' טפחים ועשרים אמה - נחשב הגובה לפי **השלהבת**, ולעניין עשרה טפחים - לפי **בסיס הנרות**, ובכל אופן, לא לפי בסיס החנוכייה (ראה שו"ת מנחת־יצחק ח"ו סי' סה אות ב' וט"ז).

68 שו"ע סי' תרע"א ס"ו.

69 חשוב **שהשלהבת** תהיה למעלה מזו של שאר הנרות. ראה משנה־ברורה סי' תרע"ג ס"כ. ובהנשמך לעיל הערה 67.

70 ספר־המנהגים, שו"ע סי' תרע"ג ס"א בהג"ה ונו"כ.

רבים מאנ"ש אינם מקפידים שיהיה השמש דווקא "ממעל", ומניחים אותו בצד, בנפרד (על גבי פמוט וכדומה, ויש מניחים משמאל למנורה) וי"א שכך נהגו רבותינו.

התחלת ההדלקה היא לאחר סיום כל הברכות. מדליקים בשמן זית, וה'שמש' שבו מדליקים את הנרות הוא נר של שעווה⁸¹. מתחילים להניח את הנרות בקצה הימני של המנורה⁸².

אמירת 'הנרות הללו' - לאחר גמר ההדלקה⁸³. היום אין מתעכבים חצי שעה סמוך לנרות⁸⁴.

ממנהגי חנוכה: בימי החנוכה צריכה להיות הוספה מיוחדת גם בלימוד התורה. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה יושב אחרי הדלקת נר חנוכה בסמיכות לנרות חנוכה ולומד תורה⁸⁵.

יש אומרים שיש לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, זכר לנס שהיה עלידי יהודית, בתו של יוחנן כהן גדול⁸⁶.

מנהג ישראל (תורה היא) לאכול מאכלים שעשויים בשמן, לזכר נס השמן⁸⁷.

א) להניח את החנוכייה על מגש, ויחד איתה להניח שם מבעוריים חלה (או גביע-קידוש חשוב), שאז יהיה המגש מותר בטלטול, לאחר שיכבו הנרות, כ"בסיס לדבר האסור ולדבר המותר", עם החנוכייה שעליו, לכל מקום שרוצים, כ"טלטול מן הצד לצורך דבר המותר", והכיסא יתפנה.

ב) להניח את החנוכייה על הכיסא יחד עם חלה כנ"ל. לאחר שיכבו הנרות ויזדקקו למקום-הכיסא, יהיו רשאים לטלטל הצידה, לכל מקום שרוצים, את הכיסא וכל אשר עליו, כנ"ל במגש, והמקום יתפנה⁷⁸.

הנרות יעמדו בשורה ישרה ולא בעיגול. כמו-כן לא יהיה נר יוצא ונר נכנס, ולא אחד גבוה ואחד נמוך (הקובע לעניין זה הוא גובה השלהבת). חייב להיות הפסק בין נר לנר, כדי שלא יתקרבו השלהבות זו לזו וייראו כמדורה. כן יש להרחיק את החנוכיות של בני הבית זו מזו, כדי שיהיה היכר לכל אחת מהן לחוד⁷⁹.

מדליקים כשהחנוכייה מונחת במקומה, ומשאירים אותה במקומה כל משך הזמן שעליה לדלוק⁸⁰.

81 ספר-המנהגים, שערי הלכה ומנהג שם, ועיי"ש הטעם.
82 ספר-המנהגים מסידור אדמוה"ז, ושם נסמנו מקורות נוספים.

83 ספר המנהגים.

84 היום-יום, כ"ה בכסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט), ספר-המנהגים.

85 'התועודיות' תשמ"ב ח"ב עמ' 599 ועמ' 618. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ה ס"ט (מוגה, שיחות-קודש תשל"ה ח"א עמ' 284), שמיד **לאחרי** ההמתנה ע"י הנרות ישב ללמוד שיעור גמרא.

86 הוספות לשו"ע אדמוה"ז סי' תר"ע ס"ג, מהרמ"א שם.
87 סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 196 הערה 26.

78 הרה"ג ר' לוי-יצחק שי' הלפרין, ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' רע"ז ס"ו, רע"ט ס"ד, ש"ט ס"ו, שי"א ס"ט (העניין נדון ונתבאר לפרטיו ב'התקשרות', גיליונות: רפג, שפה, שפז, שפט וש"נ).

במקרה של צורך גדול לטלטלו לפני-כן, יעשה שאלת חכם ע"פ המבואר בס' רע"ז ס"ג.

79 דרכי-משה והג"ה סי' תרע"א ס"ד ואחרונים, וראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'חנכה' עמ' שלו.

80 שו"ע תרע"ה ס"א, ובמשנ"ב ס"ק ו.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחי

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש